

Tadeusz Płoski

"Ceremoniał wojskowy", Warszawa 1995 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 39/1-2, 222-225

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wartość prezentowanej publikacji podwyższa dodatkowo staranność jej wydania. Wydaje się, że książka może być użyteczna nie tylko dla instytucji i osób związanych z Ordynariatem Polowym, ale stanowić może źródłową podstawę i pomoc dla studiujących lub wykładających dziedzinę prawa, historii, socjologii i innych dyscyplin związanych z duszpasterstwem wojskowym. Zawartość powyższej pozycji uwzględniająca w szerokim zakresie normatywny i statystyczny kontekst czyni z opracowania dzieło bardzo przydatne oraz również inspirujące i stymulujące badania w tej dziedzinie. Należy więc ze wszelkich miar polecić tę pracę.

Ks. Tadeusz Płoski

**Sztab Generalny Wojska Polskiego, Inspektorat Szkolenia.
Ceremoniał Wojskowy, Warszawa 1995, ss. 287**

Decyzją Nr 83/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 19.06.1995 r. został wprowadzony do użytku w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej opracowany w Sztabie Generalnym Wojska Polskiego i akceptowany przez Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego *Ceremoniał wojskowy*. Ustala on zasady i formy organizowania uroczystości z wojskową asystą honorową oraz udziału w nich żołnierzy Wojska Polskiego. Ceremoniał jest kodeksem postępowania, który określa charakter i sens uroczystości, systematyzuje sposoby ich organizowania i prowadzenia oraz nadaje im jednolitą formę organizacyjną. Jest on ustanowiony dla oddania szczególnego szacunku symbolom państwowym i znakom wojskowym uosabiającym majestat Rzeczypospolitej Polskiej.

Ceremoniał jest oparty na obowiązujących przepisach zawartych w regulaminach Sił Zbrojnych RP. Odgrywa on ważną rolę w wychowaniu wojskowym i szkoleniu, łącząc codzienny trud i wysiłek żołnierski z podniosłymi, uroczystymi momentami w życiu wojska i społeczeństwa. Jednoczy środowisko żołnierskie, kształtuje poczucie dumy i satysfakcji z przynależności do Wojska Polskiego i macierzystej jednostki.

Ceremonie wojskowe są istotnym elementem kultury narodowej, integrującym wojsko ze społeczeństwem, a także wspomagającym patriotyczne wychowanie młodzieży.

Nowy *Ceremoniał wojskowy* zawiera również elementy kultu religijnego – co nadaje większej powagi i podniosłości ceremoniom, określa formę i sposób udziału żołnierzy oraz wojskowej asysty honorowej w aktach liturgicznych.

Hasło naszych przodków „Amor Patriae Nostra Lex”, wypisane na sztandarach i klingach szabel, pieczołowicie chronione przez wiele pokoleń Polaków, zmieniane na przestrzeni dziejów na różne hasła-dewizy, z których do naszych czasów przetrwało: „Honor i Ojczyzna”, a w obecnej formie zapisane w ustawie sejmowej jako „Bóg, Honor i Ojczyzna” powinny symbolizować głęboki patriotyzm i najwyższe cnoty żołnierskie.

Rozdział I ceremoniału podaje ogólne zasady organizowania uroczystości centralnych i w jednostce wojskowej. Uwzględnia on ponadto zasady uczestniczenia żołnierzy

oraz wojskowej asysty honorowej w uroczystościach patriotyczno-religijnych. Przyjmuje się następujące zasady uczestnictwa i zachowania się:

1. Udział w wojskowej asyście honorowej oraz oficjalnej delegacji wojskowej jest przedsięwzięciem służbowym. Dowódcy przy typowaniu żołnierzy do przedsięwzięć mających charakter służbowy kierują się poszanowaniem zasad wolności sumienia i wyznania.

2. Pozostali żołnierze mogą uczestniczyć w tych uroczystościach indywidualnie, na zasadach dobrowolności.

3. Miejsce i czas przeprowadzenia tych uroczystości dowódca podaje do wiadomości wszystkim żołnierzom.

4. Wytypowani żołnierze Wojska Polskiego uczestniczący w uroczystościach religijnych w charakterze oficjalnych delegacji wojskowych – bez względu na wyznawaną religię i przekonania światopoglądowe – w świątyniach i innych miejscach kultu kierują się poszanowaniem zasad obowiązujących w danym wyznaniu.

5. W trakcie uroczystości religijnych członkowie (żołnierze) oficjalnych delegacji wojskowych zajmują miejsca siedzące – kiedy wierni klęczą – przyjmują postawę zasadniczą.

6. Czas, miejsce organizowania uroczystości patriotyczno-religijnych oraz ubiór uczestniczących określa dowódca. Wcześniej kapelan przygotowuje pododdziały oraz wybranych żołnierzy do pełnienia służby liturgicznej.

7. Miejscem sprawowania kultu religijnego jest obiekt sakralny – kościół garnizonowy, kaplica, izba modlitwy. Jeżeli w pobliżu jednostki nie ma takich obiektów, jego funkcję może spełnić odpowiednio przygotowane miejsce na terenie jednostki (garnizonu poligonu).

8. Przygotowaniem ołtarza oraz żołnierzy do czynności liturgicznych kieruje kapelan.

9. Czynności liturgiczne żołnierze Wojska Polskiego pełnią w umundurowaniu.

10. Szczegółowe zasady udziału i zachowania się wojskowej asysty honorowej w uroczystościach patriotyczno-religijnych różnych wyznań określa załącznik 1.

Rozdział II ceremoniału omawia szczegółowo organizację oraz przebieg uroczystości centralnych. Znajdujemy tu przepisy dotyczące obchodów świąt państwowych i wojskowych, nominacji generalskich, wyróżnień oraz składania wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza.

W rozdziale natomiast III opracowane zostały normy odnośnie ceremonii garnizonowych: parada wojskowa, uroczysta odprawa wart, uroczysty capstrzyk, apel poległych, składanie wieńców, odsłanianie pomników i tablic pamiątkowych, pogrzeby z wojskową asystą honorową uroczyste odprowadzenie zwłok a wojskową asystą honorową.

Analogicznie do ceremonii garnizonowych opracowane zostały zasady ceremonialne w jednostkach wojskowych (rozdział IV). Na uwagę zasługuje przysięga wojskowa, podczas której przewidziane jest uroczyste błogosławieństwo kapelana według formuły przedstawionej w załączniku nr 2:

Kapelan: Pan z Wami

Żołnierze: I z duchem Twoim

Kapelan: Bóg, który powołał Was do służby naszej Ojczyźnie, niech Wam udzieli swego błogosławieństwa, byście mogli godnie wypełniać żołnierskie powołanie

Żołnierze: Amen

Kapelan: Nasz Pan Jezus Chrystus, który „Do końca nas umiłował”, niech sprawi, abyście jako żołnierze w trudnej służbie wojskowej dla Rzeczypospolitej byli zdolni oddać nawet życie

Żołnierze: Amen

Kapelan: Duch Święty, Duch Męstwa i Rady, niech Wam pozwoli godnie i z honorem spełniać Wasze żołnierskie obowiązki

Żołnierze: Amen

Kapelan: Niech Was błogosławi Bóg Wszechmogący Ojciec, i Syn i Duch Święty

Żołnierze: Amen.

Ważnym zagadnieniem dla środowiska wojskowego jest godne i uroczyste obchodzenie osobistych uroczystości z zachowaniem ceremoniału wojskowego.

Jednym z ważniejszych momentów w życiu każdego człowieka jest zawarcie związku małżeńskiego. Dlatego też ślub żołnierza zawodowego powinien mieć uroczystą żołnierską oprawę (organizowaną za zgodą zainteresowanego).

Koledzy mogą zorganizować z tej okazji asystę honorową. Może to być szpaler reprezentacyjny złożony z kolegów lub żołnierzy służby zasadniczej. Asystę honorową wystawia się przed wejściem do Kościoła (innym miejscem kultu religijnego) lub urzędem stanu cywilnego. Asysta ta, ubrana w mundury galowe, powinna towarzyszyć zawierającym związek małżeński przez cały czas trwania uroczystości.

Jeżeli uroczystość odbywa się z oprawą religijną, wówczas wszystkie funkcje asysty przy liturgii (czytania i śpiewy) powinni pełnić koledzy – żołnierze.

Miłym akcentem jest oddanie honorów młodej parze po wyjściu z kościoła lub urzędu. Wówczas ustawia się szpaler reprezentacyjny w dwu szeregach zwróconych frontem do siebie po obu stronach wyjścia.

Wskazane jest także oddanie honorów przez salutowanie, zrobienie daszka z bagnetów, kordzików lub szabel czy w inny sposób stosowany dla danego rodzaju służby. Młoda para przechodzi między szeregami szpalera do pojazdu.

Podobnie uroczystości można organizować inne święta prywatne:

- chrzest
- urodziny i imieniny,
- rocznice zaślubin,
- jubileusze pracy

Ceremoniał wojskowy podczas tych uroczystości może być wzbogacony o elementy podkreślające charakter i specyfikę rodzaju wojsk oraz zwyczaje regionalne.

Rozdział V prezentowanego ceremoniału poświęcony został problematyce wydarzeń szczególnych i uroczystości w szkołach wojskowych.

Znajdziemy tu między innymi takie ceremonie jak:

- inauguracja roku szkolnego w uczelniach oraz szkołach chorążych

- „Dzień Podchorążego”
- zakończenie studiów w akademii wojskowej
- wręczenie aktów mianowań i dyplomów
- promocja na pierwszy stopień oficerski
- promocja absolwentów szkoły chorążych
- mianowanie na pierwszy stopień podoficerski absolwentów podoficerskich szkół zawodowych i żołnierzy zasadniczej służby wojskowej.

Specyfikę swoją posiadają rodzaje sił zbrojnych takie jak: Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej oraz Marynarka Wojenna. Ważniejsze ceremonie związane z życiem i funkcjonowaniem tych rodzajów sił zbrojnych zostały ujęte w kolejnym rozdziale – VI.

Zaznaczyć także wypada, że w obecnym wydaniu ceremoniału opracowano nowe rozdziały, zawierające scenariusze ceremonii dla żołnierzy pełniących misje pokojowe ONZ w ramach polskiego Kontyngentu Wojskowego, jak również scenariusze uroczystości dla uhonorowania odznaczonych orderami i odznaczeniami wojennymi (rozdział 7 i 9). Ceremoniał zawiera też elementy musztry parady, które, aczkolwiek stosowane rzadko, to jednak stanowią piękną oprawę uroczystości wojskowych (rozdział VIII).

Cennym uzupełnieniem całości jest indeks znaczeniowy pojęć (załącznik nr 3) oraz załącznik (nr 4) zawierający znaki i symbole osób, które występują w ceremoniale.

Trzyosobowemu zespołowi redakcyjnemu należą się wyrazy uznania za opracowanie tak precyzyjnego kodeksu postępowania, obowiązującego podczas ceremonii wojskowych oraz innych uroczystości (zwłaszcza patriotyczno-religijnych) organizowanych z udziałem wojskowej asysty honorowej, przebiegającego według ustalonego planu i z zachowaniem historycznie ukształtowanych (opartych na rycerskiej i żołnierskiej, a przede wszystkim chrześcijańskiej tradycji) zasadach postępowania. Scenariusze tych uroczystości oparte są także na obowiązujących przepisach (także liturgicznych) i dostosowane do współczesnych wymogów demokratycznej armii

Ciekawe ujęcie problemowe, przystępny styl przekazu, doniosłość problematyki i zawarte na końcu pozycji załączniki sprawiają, że jest to kompendium popularnonaukowej wiedzy na temat ceremonii organizowanych w wojsku, przez wojsko i dla wojska. Będzie się ceremoniał cieszył zapewne zainteresowaniem także i wśród liturgistów i kanonistów.

ks. Tadeusz Płoski